

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Tárgy: Az EU és Ukrajna közötti kapcsolatok: új, dinamikus szerep a civil társadalom számára

(2009/C 77/33)

2008. január 16–17-i plenáris ülésén az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy Eljárási Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki a következő tárgyban:

EU–Ukrajna: új, dinamikus szerep a civil társadalom számára.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Külkapcsolatok” szekció 2008. július 17-én elfogadta véleményét. (Előadó: Mall HELLAM.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2008. szeptember 17–18-án tartott, 447. plenáris ülésén (a 2008. szeptember 18-i ülésnapon) 129 szavazattal 4 ellenében, 8 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Összefoglalás

1.1 Ezzel a véleményével az EGSZB ösztönözni szeretné az ukrán civil társadalom, az ukrán kormány és az európai uniós intézmények közötti partnerség és közös felelősségvállalás elvének jobb megvalósítását, elmélyítve az EU és Ukrajna közötti kapcsolatokat, és olyan eszközként alkalmazva az EU Ukrajnára irányuló politikáját, amely hatékonyan támogatja az ország reformfolyamatát és modernizációját.

1.2 Az Európai Unió Ukrajna számára egyszerre cél és a változás közvetítője. Az EGSZB úgy véli, hogy Ukrajnának az Európai Unióval való integrációjához és az ukrán reformfolyamathoz erős és fenntartható civil társadalomra⁽¹⁾, ehhez pedig mind az EU, mind az ukrán kormány részéről a civil társadalom fejlődésére irányuló, hosszú távú politikára van szükség.

1.3 Ahhoz, hogy a civil társadalom határozottabb szerepet játszasson, az EU és Ukrajna közötti kapcsolatban kedvező általános politikai háttérrel kell kialakítani.

1.4 Az uniós tagság kilátásba helyezése fontos lenne e tekintetben Ukrajna számára. Hasonlóképpen a vízummentesség kilátásba helyezését is hihetővé kellene tenni, és elérésére megfelelő úttervet kellene kidolgozni Ukrajna számára. Az EGSZB azt javasolja, hogy ezeket az elemeket is foglalják bele az EU és Ukrajna közötti társulási megállapodásba⁽²⁾, hogy az a reformfolyamat eszközeként szolgálhasson, és határozott szerepet biztosíthasson a civil társadalomnak.

1.5 A civil társadalmat érintő konkrét politikákkal kapcsolatban az ukrán kormánynak „civiltársadalom-barát” szabályozási keret létrehozására kellene törekednie, a civil szereplők számára pedig tartós szerepet kellene biztosítani a politikai folyamatokban és a civil párbeszédben. Az EU-nak pedig

(1) A jelen vélemény szóhasználatában civil társadalom alatt az alábbi három, tevékenységeik alapján megkülönböztetett csoportot értjük: 1) érdekképviselői szervezetek, amelyek a társadalom bizonyos csoportjainak vagy az egész társadalomnak az érdekeit és értékeit képviselik és népszerűsítik; 2) szolgáltató szervezetek, amelyek tagjaik vagy az ügyfelek szélesebb köre számára nyújtanak szolgáltatásokat, és 3) támogató szervezetek, amelyek a szükségét szenvedők számára vagy bizonyos tevékenységek lehetővé tételére kínálnak forrásokat. A civil szervezetek közé tartoznak a szakszervezetek, a munkáltatói és üzleti szövetségek, a védegyelet, a szociális szolgáltatásokat nyújtó, illetve a társadalom sebezhető csoportjait képviselő szervezetek, valamint a különleges érdekeket képviselő szervezetek: például az ifjúsági szervezetek vagy a fogyasztói szövetségek. Zimmer, A. és Priller, E. (szerk.), *Future of Civil Society. Making Central European Nonprofit Organizations work*. VS Verlag für Sozialwissenschaften, 16. o.

(2) Ezt korábban „új, megerősített megállapodásnak” nevezték. Az EU–Ukrajna csúcspontos közösen nyilatkozata (2008. szeptember 9.) az EU és Ukrajna közötti társulási megállapodás megkötésére szólít fel.

eközben segítenie kell az ukrán civil társadalom kapacitásépítésére irányuló stratégia kidolgozásában. Minden szinten kiemelt figyelemben és folyamatos támogatásban kell részesíteni a szociális párbeszéd kialakítását.

1.6 Az EGSZB elismeri Ukrajna előrehaladását a demokrácia megszilárdítása, a jogállamiság megerősítése és az emberi jogok tiszteletben tartása felé, ami hozzájárul az EU-val fenntartott kapcsolatok magasabb szintre emeléséhez, a szorosabb gazdasági integrációhoz és a kiemelt politikai kapcsolatokhoz.

1.7 Az EGSZB a társulási megállapodásról folytatott tárgyalások mielőbbi lezárására szólít fel. Javasolja egyben – az ukrán civil társadalommal szoros együttműködésben –, hogy a megállapodás egy közös civil testület felállításáról is rendelkezzen, amelynek révén a civil társadalomnak komoly beleszólása lehet az EU és Ukrajna közötti kapcsolatok összefüggéseibe.

2. Az EU és Ukrajna: az együttműködés eredményei és a jelenlegi helyzetből adódó lehetőségek

2.1 A demokrácia, a jó kormányzás és a piacgazdaság szomszédos országokban való népszerűsítése továbbra is az EU külpolitikájának egyik legfontosabb eleme. Az EU e célból indította el az európai szomszédosági politikát, amely a partnerség és a közös felelősségvállalás, a differenciálás és az egyénre szabott segítségnyújtás alapelveire épül.

2.2 Az európai szomszédosági politika keretében 2004 januárjában Ukrajnával konzultáció indult az EU–Ukrajna cselekvési tervről, amelyet 2004 decemberében az EU Tanácsa el is fogadott. A 2004 decemberében lezajlott, az ukrán civil társadalomban rejlő lehetőségek erejét megmutató „narancsos forradalom” utáni helyzet, valamint Viktor Juscenko elnök és a Julija Timosenko vezette narancsos kormány Európa-párti fellépése arra biztatta az EU-t, hogy további ösztönzőkkel egészítse ki ezt a tervet. A három évre szóló cselekvési tervet hivatalosan az EU–Ukrajna Együttműködési Tanács 2005. február 21-i ülésén fogadták el. A terv meghatározta az Ukrajnával elvégzendő

munka átfogó és ambiciózus keretét, és megnevezte a legfontosabb reformlépéseket (politikai párbeszéd és reform, gazdasági és szociális reform és fejlődés, piacgazdasági és jogalkotási reform, igazságügyi és belügyi együttműködés, közlekedés, energiaügy, információs társadalom, környezetvédelem, személyes kapcsolattartás).

2.3 Ukrajna számára kilátásba helyezték egyrészt, hogy – amennyiben a 2006-os választások szabad és tisztességes módon zajlanak – megkezdődhetnek a tárgyalások az új szerződéses keretről (a társulási megállapodásról), másrészt hogy miután Ukrajna csatlakozott a WTO-hoz, tárgyalások kezdődhetnek az átfogó szabadkereskedelmi térségről. A cselekvési terv olyan ösztönzőket is kínál Ukrajnának, mint a vízumszerzés megkönnyítése, a támogatások növelése és a személyes kapcsolattartás lehetőségeinek kibővítése.

2.4 A társulási megállapodásról 2007 márciusában, az átfogó szabadkereskedelmi rendelkezésekről pedig 2008 februárjában, Ukrajna WTO-hoz való csatlakozása után kezdődtek meg a tárgyalások. 2007 márciusa és 2008 júliusa között kilenc tárgyalási fordulóra került sor. 2008-ban életbe lépett a 2007-ben aláírt vízumkönnyítési megállapodás.

2.5 A társulási megállapodásról szóló tárgyalási folyamatnak messzemenő következményei lesznek az EU és Ukrajna kapcsolatára és az ukrain reformfolyamatokra nézve: az ukrán állami szerveknek páratlan lehetőséget kínál egy átlátható és rendszeres konzultációs folyamat elindítására a civil szervezetekkel, amely biztosíthatná, hogy az ország lakossága támogassa az új megállapodásban előirányzott reformokat. Emellett az ukrán civil társadalomnak is lehetőséget nyújt az összefogásra annak érdekében, hogy meghatározzák és a megállapodásról tárgyaló hatóságok figyelmébe ajánlják érdekeiket.

2.6 Fontos annak biztosítása, hogy az EU és Ukrajna közötti tárgyalási folyamat átlátható legyen, és tekintetbe vegye a megállapodás lehetséges következményeit Ukrajna különböző társadalmi csoportjaira és belső reformfolyamatának különböző területeire. A megállapodás példa nélküli lesz, mivel a politikai együttműködés szintje és a közös piacban való részvétel mértéke nincs előre meghatározva. Mivel az EU-nak a megállapodásról folytatott tárgyalásokhoz nincs követendő tervezete, fokozott részvételre lesz szükség a különféle ukrán és uniós érintett felek részéről. Ráadásul az Ukrajnával kötendő új megállapodás a többi szomszédal tárgyalandó uniós megállapodások mintája lesz majd.

3. Az EGSZB Ukrajnát érintő tevékenységei

3.1 Az EGSZB 2003 óta fejleszti kapcsolatait az ukrán civil szervezetekkel. 2004-ben az EGSZB tanulmányt és véleményt szentelt az ukrán, az orosz, a moldovai és a fehérorosz civil társadalomnak. Az EU és Ukrajna közötti kapcsolatok az elmúlt években intenzívebbé váltak. Folyamatban vannak a társulási megállapodás megkötésére irányuló tárgyalások: a civil társadalomra és az EGSZB-re az a feladat hárul, hogy a jövőbeli kapcsolatokban szélesebb körű és fontosabb szerepet játsszanak. 2006 februárjában Kijevben az EGSZB konferenciát szervezett az ukrán civil társadalom szerepéről az európai szomszédsági politika végrehajtásában. Az ott elfogadott zárónyilatkozatban az EGSZB kötelezettséget vállalt az ukrán civil társadalom fejlődésének támogatására.

3.2 Néhány hónappal később megalakult az Ukrán Nemzeti Háromoldalú Szociális és Gazdasági Tanács (NHSZGT). 2007. október 24–25-én az NHSZGT küldöttsége az ukrán munkaügyi miniszter vezetésével látogatást tett az EGSZB-nél. A kelet-európai szomszédokkal kapcsolatot tartó csoport külön ülést szentelt az ukrán civil társadalomnak.

3.3 Általános hajlandóság mutatkozott a strukturált együttműködés megkezdésére az EGSZB és az NHSZGT között. Az EGSZB azonban biztosítani szeretné az ukrán civil társadalom szélesebb körű képviseletét, ideértve az aktív nem kormányzati szervezeteket, valamint az NHSZGT-ben képviselt szakszervezeteket és munkáltatói szervezeteket. Az ukrán civil társadalomnak tehát olyan platformot kellene létrehoznia, amelyen mind az NHSZGT, mind pedig egyéb civil szervezetek képviselői képviseltetik magukat.

4. Az ukrán politikai, gazdasági és társadalmi helyzet

4.1 2004 óta és a narancsos forradalom nyomában Ukrajna fiatal demokráciává fejlődött, és legtöbb posztsovjett szomszédját maga mögött hagyta. A szabad és tisztességes választások általános gyakorlattá váltak az országban, és továbbra is adott a narancsos forradalom során kivívott szólás- és gyülekezési szabadság.

4.2 Miután azonban a narancsos forradalom eufóriája 2005-ben elült, Ukrajna a politikai bizonytalanság és az egymással rivalizáló vezetők közepette komoly politikai válságba került, amely egymás ellen fordította a hatalmi ágakat, és rontotta Ukrajna igazságügyi és büntetőhatóságainak hitelét. Azóta Ukrajna politikáját bizonytalanság és az átfogó reformok elindítására való képtelenség jellemzi. Az európai szomszédsági politikának és cselekvési tervének – habár ez utóbbi tartalmaz valamiféle modellt az ukrain reformokra – egészen véve nem sikerült mozgósítania a politikai elitet és a társadalmat az európai integrációs célkitűzés érdekében.

4.3 Ukrajna gazdasága folyamatosan növekszik. Az infláció szintje azonban egyre magasabb, 2007-ben túllépte a 16 %-ot, és 2008-ban is tovább emelkedik, mivel a kormány nem vezetett be inflációellenes intézkedéseket. Habár az elmúlt években ugrásszerűen csökkent a szegénység, az ukránok több mint 20 %-a még mindig a szegénységi küszöb alatt él, és a havi átlagjövedelem körülbelül 150 EUR. Ukrajnában a szabályozási környezet továbbra is számos akadályt gördít a külföldi közvetlen beruházások és a vállalatalapítás útjába. Ukrajna általában véve kudarcot vallott az átfogó makrogazdasági reformok bevezetésében, és a gazdasági növekedés többnyire a kormányzati politikától független tényezőknél köszönhető.

4.4 Számos politikai nyilatkozat született, ám ennek ellenére nem a korrupció kezelésében nem mutatkozik jelentős előrelépés Ukrajnában. A Transparency International által 2007-ben végzett felmérés szerint az ukránok közel 70 %-a nem hiszi, hogy a hatóságok hatékonyan képesek fellépni a korrupció ellen. A döntéshozatali folyamatot túlnyomórészt a már kialakult lobbierdekek és a protekció befolyásolja. Ukrajnában égető szükség van a képviseleti struktúra javítására, az állam és a társadalom között közvetítői formákra, jogállamiságra és korrupcióellenes gyakorlatok bevezetésére.

5. A civil társadalom helyzete és Ukrajna európai integrációjában betöltött szerepe

5.1 A civil társadalom helyzete Ukrajnában

5.1.1 A hivatalos statisztikák szerint több mint 50 000 nyilvántartott civil szervezet működik. Az állami illetékesek arról számolnak be, hogy a civil szervezetek 90 %-a évi 50 000–300 000 dollárnak megfelelő költségvetéssel rendelkezik. Ugyanakkor az, hogy az ukrán polgárok 80 %-a semmiféle önkéntes szervezetben nem tevékenykedik, azt mutatja, hogy az ukrán civil társadalom bevonása a nyugati demokráciához és a közép-kelet-európai országokhoz képest is alacsony szintű.

5.1.2 Számos oka van annak, hogy a civil társadalom bevonásának szintje alacsony Ukrajnában: az emberek bizalmatlanok a szervezetekkel és a politikai folyamatokkal szemben, ami összességében az „erőltetett szertartásos tevékenységek” szovjet örökségből fakad, de okként említhető a csalódás a demokratikus és piaci reformok eredményeiben, az erős középosztály hiánya, valamint az informális társadalmi hálózatok továbbélése is. Az államnak a helyi szintű mozgalmakkal szembeni bizalmatlanságával együtt ezek a tényezők vezettek oda, hogy Ukrajna megakadt jelenlegi, féldemokratikus állapotában.

5.1.3 Némi haladás azért tapasztalható. 2005–2006-ban több civil szervezet közösen civil társadalmi doktrínát dolgozott ki, amely megfogalmazza a civil szervezetek állami hatóságokkal szembeni elvárásait. A doktrína javaslatainak többségét az állami hatóságok beépítették a civil társadalmi intézet támogatási koncepciójába. 2007 novemberében a *Közpolitikák a civil társadalmi fejlődés támogatása érdekében – Új prioritások* című országos konferencia javaslatokat fogalmazott meg az új kormánynak és parlamentnek a civil társadalom fejlesztésével és a civil párbeszéddel kapcsolatban.

5.1.4 A civil szervezetekre irányuló jogalkotás teljessé tételéhez új civil szervezeti törvényre van szükség, amely a következőket írja elő: egyszerűbb és olcsóbb nyilvántartásba vételi eljárás a civil szervezetek részére, szervezetek létrehozásának engedélyezése jogi személyek számára, a civil szervezetek tevékenységeire vonatkozó jelenlegi területi korlátozások megszüntetése, illetve engedély valamennyi olyan jogainak védelmére.

5.1.5 Az ukrán civil társadalmi fejlődés másik akadályja az állami támogatás hiánya. Egyes források szerint az államtól kapott támogatás a civil szervezetek bevételeinek mindössze 2 %-át teszi ki. Ez rendkívül kevés, ha azt nézzük, hogy a szomszédos közép-európai országokban a szóban forgó arány 30–40 %, míg a régi uniós országok többségében az effajta támogatás jelenti a civil szervezetek bevételeinek legfontosabb forrását.

5.2 Szociális párbeszéd

5.2.1 A szakszervezeteknek több szövetsége is létezik. Ilyen a Szakszervezetek Szövetsége (FTUU), a Szakszervezetek Országos Szövetsége és az Ukrán Szabad Szakszervezetek. A 2004-ben alapított Ukrán Szakszervezeti Csoportosulások Országos Szövetsége (NKPU) országos szakszervezeti központ Ukrajnában. Az Ukrán Szakszervezetek Szövetségéből kiválva jött

létre. E formálisan kialakított struktúrák ellenére a szakszervezetek mindeddig csak csekély szerepet játszottak a tagjaik érdekeinek megvédésében, például a munkahelyi biztonság előmozdításában.

5.2.2 Az ukrán munkáltatói és üzleti szövetségek általában meglehetősen erősek, és képesek arra, hogy érvényesítsék érdekeiket (Ukrán Munkáltatók Szövetsége, Ukránai Kereskedelmi és Ipari Kamara stb.). Azonban Ukrajnában a jog nem szabályozza a lobbitevékenységet, és nem léteznek hivatalos konzultációs struktúrák sem a megfelelő érdekek érvényesítésére.

5.2.3 Az ukrán szociális párbeszéd fejlesztéséről szóló elnöki rendelet⁽³⁾ értelmében 2006-ban megalakult az ukrán elnök alá tartozó tanácsadó és konzultatív testület: az Ukrán Nemzeti Háromoldalú Szociális és Gazdasági Tanács (NHSZGT). Regionális szinten Ukrajnában ezenkívül területi háromoldalú szociális és gazdasági tanácsok is létrejöttek.

5.2.4 A szóban forgó intézmények célja, hogy előmozdítsák a szociális párbeszédet, és bevonják a munkavállalók és munkaadók képviselőit az állam szociális és gazdasági politikájának kidolgozásába és megvalósításába.

5.3 A civil társadalom szerepe Ukrajna EU-integrációs folyamatában

5.3.1 Habár – mint az imént vázloltuk – az ukrán civil társadalom kissé gyenge, néhány aktív civil szervezet fontos szerepet játszott Ukrajnában az európai értékek népszerűsítésében, mivel nyomon követte az állami szervek működését, konkrét politikák mellett szállt síkra, szakértői segítséget nyújtott az állami szervezeteknek, figyelemmel kísérte a közvéleményt és elősegítette a nagyközönség EU-ról való felvilágosítását. Munkájukat általában nemzetközi adományozóktól kapott pénzügyi támogatással végezték annak ellenére, hogy ezek a tevékenységek többnyire összhangban állnak a megfelelő állami programok céljaival, ráadásul a civil szervezetek tevékenységének állami költségvetésből történő támogatására törvényes eszközök léteznek.

5.3.2 Az említett tevékenységek viszonylag kis hatással vannak Ukrajna európai integrációjának jelenlegi folyamatára és Ukrajna Európához való közeledésére. Ez a civil társadalom gyenge helyzetével és alacsony kapacitásával van összefüggésben: nem eléggé erős, illetve szervezett ahhoz, hogy befolyást gyakoroljon a politikaalkotásra. Ezenkívül a civil szervezetek és az átlagpolgár közötti viszony is zavaros. Ennek következtében a civil szervezeteknek és aktivistáknak kevés lehetőségük van arra, hogy mozgósítsák a polgárokat, és hassanak a közvéleményre. Ráadásul a bizonytalan politikai helyzet szintén nagymértékben akadályozza azt, hogy a civil társadalom befolyást gyakorolhasson.

5.3.3 Ha a civil szervezeteknek sikerül elősegíteniük bizonyos politikai döntéseket, akkor ez egy-egy nyitott és együttműködő politikusként vagy köztisztviselőnek köszönhető. Az európai integrációért felelős miniszterelnök-helyettes 2007. decemberi kinevezése részvételre ösztönözte a civil társadalmat. A civil szakértőket most bevonják az európai integráció területére vonatkozó állami programok megtervezésébe, és a miniszterelnök-helyettes hatáskörébe tartozó számos kérdésben konzultálnak velük.

⁽³⁾ Az ukrán elnök 2005. december 29-i, 1871. sz. rendelete.

5.3.4 Függetlenül attól az aktívna tűnő szereptől, amelyet korl tazott számú nem kormányzati szervezet tölt be, a civil társadalom egésze az európai integrációt csak mint valami elvont elk pezl st érzékeli. Ha a különböző civil szervezetek (szakszervezetek, szakmai szervezetek, fogyasztóvédelmi szervezetek stb.) nem értik meg, hogy az európai integrációnak köze van a mindennapi élethez, és hogy a reformok mindenkit érinteni fognak, akkor magatartásuk továbbra is passzív lesz.

6. Következtetések és ajánlások a civil társadalom EU  s Ukrajna közötti kapcsolatokban betöltendő új, dinamikus szerepére

6.1 A civil társadalom akkor játszhat határozottabb szerepet, ha az EU  s Ukrajna közötti kapcsolatokban kedvező általános politikai háttér alakul ki, és ha specifikus intézkedések val s lnak meg a civil társadalom szerepének megerősítésére.

6.2 Az  ltal nos politikai környezet és az EU–Ukrajna kapcsolatok dinamikája vonatkozásában a következő elemek alapvetőek:

6.2.1 A társulási megállapodásban Ukrajna számára kilátásba kellene helyezni az uniós tagságot. Ez megerősíti az ukrán reformpárti csoportokat, köztük a reformokat támogató civil társadalmat. A lehetséges uniós tagság jelentette ösztönzők segítenek a reformoknak a társadalmon belüli végrehajtásában, és háttérbe szorítják az ellenz k hangját. Ukrán és nemzetközi szakértők szerint már az Európai Unióról szóló szerződés (EUSz.) 49. cikkére való hivatkozás is határozott jelzést jelentene Ukrajna számára. A cikk azt írja elő, hogy bármely európai ország jelentkezh t tagnak, ha teljesíti az el irt feltételeket.

6.2.2 A vízummentesség kilátásba helyezését h het v  kellene tenni, és elérésére megfelelő  t ttervet kellene kidolgozni Ukrajna számára. Az utazást jelenleg nehezítő tényezők miatt a civil szereplőknek csak korl tazott mértékben van lehetőségük arra, hogy valós partnerséget építsenek ki uniós társaikkal. A vízummentesség általában véve megerősíti majd a személyes kapcsolatokat, és elősegíti az európai normák, értékek és gyakorlatok bevezetését Ukrajnában.

6.2.3 Mind az EU-nak, mind Ukrajnának mindent meg kellene tennie annak érdekében, hogy Ukrajna minél teljesebb mértékben ki tudja használni a számára elérhető uniós k z s ségi programok és ügynökségek kínálta lehetőségeket (*). Ugyanakkor  j megoldásokat kell találni és kiterjeszteni arra, hogy miként lehet megerősíteni a személyes kapcsolatok dimenzióját.

6.3 A civil társadalom szerepének megerősítését célzó specifikus intézkedéseket a következő három pillérre kellene alapozni:

6.3.1 Először is a civil szereplőknek fontos szerepet kellene biztosítani a politikaalkot si folyamatokban (politikák kidolgo-

zása, megvalósítása és nyomon követése), különösen az EU-val kapcsolatos politikák terén.

6.3.2 Az EU  s Ukrajna közötti társulási megállapodásról sz l  tárgyalási folyamat során konzultálni kell a civil szereplőkkel, évente ki kell dolgozni az együttműködési prioritásokat (egyelőre a partnerségi és együttműködési megállapodás értelmében létrehozott közös intézmények munkája révén, majd – a társulási megállapodás hatálybalépése után – az új megállapodás intézményi rendelkezéseinek keretében), el kell készíteni a jelenlegi pénzügyi terv f ldeit felülvizsgálatát (az Európai Szomszédsági  s Partnerségi Támogatási Eszköz [ENPI] keretében a 2007–2013-as időszakra készített, Ukrajnára vonatkozó orsz gstrat gi i dokumentum), és az ENPI keretében éves programokat kell kidolgozni (mindenekelőtt meg kell határozni az Ukr n nak az ENPI keretében költségvetési támogatásként juttatandó pénzügyi támogatás prioritásait).

6.3.3 Az EU-nak és Ukrajnának ösztönöznie, támogatnia és mérlegelni kellene a civil társadalom által végzett független nyomon követést.

6.3.4 M sr sz t az EU-nak és az ukrán kormánynak célul kellene kitűznie, hogy Ukrajnában „civilt rsadalom-barát” szabályozási környezet j jj n létre. Ez többek között lehetővé tenné, hogy az ukrán civil szervezeteket hazai p nzesz kz kb l (köztük – például szolgáltatások alvállalkozásba ad sa révén –  llami p nzesz kz kb l) támogassák, ami csökkentené az ukrán civil szervezetek külföldi adakoz kt l való jelenlegi függőségét.

6.3.5 Harmadr sz t pedig az EU-nak seg itenie kell az ukrán civil társadalom kapacit s p t s re írányuló stratégia kidolgozásában. Az ukrán civil társadalom napjainkban meglehetősen széttagolt, és a politikai folyamatokra csak alig vagy egyáltalán nem tud hatni. Az EU-nak és az ukrán kormánynak politikai célként kellene kitűznie a civil társadalom erős partnerré alakítását, amihez rendk iv l fontos a kapacitásépítés. Ez a következőket foglalja magában:

- jobb és k nyyebben hozzáférhető pénzügyi támogatási lehetőségek az EU részéről, különösen a helyi szintű civil szervezetek számára – nemcsak projektekre, hanem az intézményes fejlődésre és az általános fenntarthatos gra is  szzpontos tva,
- kapacitásépítésre írányuló képzési programok az ukrán civil szervezetek részére. A képzés a projektir ny t sra, hálózatépítésre,  rdek v delmi k pessegekre stb.  szzpontos tana, és az ukrán civil szervezeteket átfogóbban tájékoztatná az EU által már felajánlott lehetőségekről (köztük a pénzügyi támogatási lehetőségekről),
- segítség az egyes civil kezdeményezések megerősítésében, például az ukrán civil szervezetek közötti koalíciók és platformok kialakításában.

(*) A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK  S AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK az európai szomsz ds gpolitik hoz tartozó partners r sok k z s ségi  gyn ks gekben és k z s ségi programokban való részvételét elősegítő általános megközelítésről – COM(2006) 724 végleges.

6.3.6 Fontos továbbá, hogy az EU és Ukrajna közötti társulási megállapodás a reformfolyamat eszközeként szolgáljon, és határozottabb szerepet biztosítson a civil társadalomnak. Ukrajna EU-tagságának fentebb már említett kilátásba helyezésén kívül a társulási megállapodásról szóló tanácsi határozatban hivatkozni kellene az EKSz. 310. cikkére⁽³⁾. Ez a cikk felhatalmazza az EU-t arra, hogy harmadik országokkal társulási megállapodást kössön.

6.3.7 A megállapodásban külön meg kell említeni mindkét oldal (az EU és Ukrajna) elkötelezettségét amellest, hogy Ukrajnában a civil társadalom tovább erősödjön, és részt vehessen a civil párbeszédben és a politikaalkotási folyamatban.

6.4 A megállapodásnak rendelkeznie kellene egy közös civil testület felállításáról, amely az EU és Ukrajna közötti intézményi keret részét képezné. Ebben az összefüggésben az EGSZB rendszeres és előrettekintő kapcsolatok kialakítását javasolja az ukrán civil társadalommal. Ennek kezdeteként strukturálni kell kapcsolatainkat például egy 2008 októberében megrendezendő workshop keretében, hogy részletesebben megvitassuk a szóban forgó közös testület felállítását.

6.4.1 A közös testület egyenlő arányban EGSZB-tagokból és az ukrán szervezett civil társadalmat képviselő szerv tagjaiból állna. Az ukrán delegáció állhatna az Ukrán Nemzeti Háromoldalú Szociális és Gazdasági Tanács (NHSZGT, a munkaadók, szakszervezetek és a kormány képviselői) tagjaiból, valamint a civil társadalom NHSZGT-ben nem reprezentált képviselőiből. A

közös testületet a felek által kinevezett egy-egy társelnök közösen vezetné. A közös testület évente kétszer ülésezne majd (egyszer Brüsszelben és egyszer Ukrajnában), és felkérésre vagy saját kezdeményezésre különféle közös érdekű és a civil társadalmat érintő kérdésekben tanácsot adhatna a Vegyes Tanácsnak. Az EU–Ukrajna közös civil testület főbb feladatai a következők lehetnének:

- annak biztosítása, hogy a szervezett civil társadalmat bevonják az EU és Ukrajna közötti kapcsolatokba,
- a nyilvános vita és a polgárok figyelmének felkeltése Ukrajnában az EU-val fenntartott kapcsolatok és Ukrajna európai integrációja iránt,
- annak ösztönzése, hogy az ukrán civil társadalmat bevonják a nemzeti cselekvési terv megvalósításába – és a társulási megállapodásba, ha az majd hatályba lép –, megerősítve a civil társadalom részvételét a nemzeti döntéshozatali folyamatokban,
- különböző módokon – többek között informális hálózatépítés, látogatások, munkaműhelyek és egyéb tevékenységek révén – az ukrán civil szervezetek intézményépítő folyamatának és megerősödésének megkönnyítése,
- annak lehetővé tétele, hogy az Ukrajnákat képviselő megismerkedjenek a konzultációs folyamatok EU-ban alkalmazott módjával és általánosabb értelemben a szociális és civil partnerek közötti párbeszédrel az EU-ban.

Kelt Brüsszelben, 2008. szeptember 18-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Dimitris DIMITRIADIS

⁽³⁾ További információkért lásd: Sushko, O., Khorolsky, R., Shumylo O., Shevliakov, I. (2007), *The New Enhanced Agreement between Ukraine and the EU: Proposals of Ukrainian Experts* [Ukrán szakértők javaslatai az EU és Ukrajna közötti új, megerősített megállapodáshoz]. KAS Policy Paper 8; valamint: Hillion, C. (2007), *Mapping-Out the New Contractual Relations between the European Union and Its Neighbours: Learning from the EU-Ukraine „Enhanced Agreement”* [Az Európai Unió és szomszédai közti új szerződéses kapcsolatok feltérképezése: az EU–Ukrajna „megerősített megállapodás” tanulságai], In: *European Foreign Affairs Review* 12, 169–182. o.

MELLÉKLETEK

I. MELLÉKLET

AZ UKRÁN CIVIL TÁRSADALOM ÖSSZETÉTELE ÉS TEVÉKENYSÉGÜK MÉRTÉKE AZ EGYES RÉGIÓKBAN

52 693	nem kormányzati szervezet és központjaik
20 186	vallási szervezet
18 960	szakszervezet
15 867	politikai párt és képviseleti irodáik
10 705	jótekonysági szervezet
6003	társasházi tulajdonostársak egyesülete
5480	fogyasztói társaság
982	hitelegyesület
473	fogyasztói társaságok egyesülete

2007. július 1-jei adatok. Az összegzés minden bejegyzett civil szervezetet tartalmaz. A szakértők szerint azonban a számtalan bejegyzett szervezet közül legfeljebb 2500 végez ténylegesen társadalmi tevékenységet.

A legaktívabb régiók a következők:

Lemberg és Kijev városa	több mint 4000 civil szervezet
Zaporizzsjai oblaszty (régión)	mintegy 1500 civil szervezet
Dnyipropetrovszki oblaszty	közel 1000 civil szervezet
Odesszai oblaszty	mintegy 1000 civil szervezet
Luhanszki oblaszty	több mint 750 civil szervezet

Forrás: Latsyba, M. (2008), *Development of Civil Society in Ukraine* [Az ukrán civil társadalom fejlődése]. *Politikai Tanulmányok Független Ukrán Központja*.

II. MELLÉKLET

AZ UKRÁN CIVIL SZERVEZETEK TEVÉKENYSÉGÉNEK KIEMELT TERÜLETEI

Gyermekekkel és fiatalokkal végzett munka	45 %
Szociális problémák megoldása	35 %
Az emberi jogok védelme	31 %
Közoktatás	28 %
A civil szektor fejlesztése	19 %

Az ukrán igazságügyi minisztériumnál 2007. január 1-jén **1 791** országos civil szervezet volt bejegyezve:

412	szakmai szervezet	77	veteránok és fogyatékkal élők egyesülete
332	testnevelési és sportszervezet	56	környezetvédelmi szervezet
168	oktatási és a kulturális egyesület	45	nőszervezet
153	tudományos, technológiai és művészeti egyesület	36	csernobili katasztrófaelhárító szervezet
153	ifjúsági szervezet	13	gyermekszervezet
137	nemzeti és baráti kapcsolatokat ápoló szervezet	9	munkaadói szervezet
114	szakszervezet és szövetségeik	3	történelmi és kulturális műemlékvédelmi szervezet

Forrás: Latsyba, M. (2008), *Development of Civil Society in Ukraine* [Az ukrán civil társadalom fejlődése]. *Politikai Tanulmányok Független Ukrán Központja*; valamint: *Creative Centre Counterpart* (2006), *NGO Status and Development Dynamics, 2002-2005* [A civil szervezetek helyzete és fejlődési dinamikája 2002 és 2005 között]. Hivatkozás: Latsyba i.m.

III. MELLÉKLET

A CIVIL SZERVEZETEK BEVÉTELEINEK ÖSSZEHASONLÍTÓ TÁBLÁZATA

Vizsgált országok	A civil szervezetek finanszírozási forrásai, %-ban		
	Köztámogatások	A civil szervezet által nyújtott szolgáltatások ellenértéke	Magántámogatások, leszámítva az önkéntesek munkaidőköltését
Egyesült Királyság	45 %	43 %	11 %
Németország	64 %	32 %	3 %
Franciaország	58 %	35 %	8 %
Lengyelország	24 %	60 %	15 %
Románia	45 %	29 %	26 %
Magyarország	27 %	55 %	18 %
Szlovákia	21 %	54 %	25 %
Csehország	39 %	47 %	14 %
Oroszország	1 %	36 %	63 %
UKRAJNA	2 %	25 %	72 %

Forrás: Latsyba, M. (2008), *Development of Civil Society in Ukraine* [Az ukrajnai civil társadalom fejlődése]. Politikai Tanulmányok Független Ukrajnai Központja, az alábbi források alapján:

Lester M. Salomon et al. (2003), *Global Civil Society. An Overview* [Civil társadalom a világban. Áttekintés]. Johns Hopkins Egyetem, Egyesült Államok;

Civil Society Institute (2005), *NGO Funding in Ukraine. Analytical Study* [Civil szervezetek finanszírozása Ukrajnában. Elemző tanulmány]. Kijev;

Municipal Economy Institute Foundation (2003), *The Role of Non-Commercial Sector in the Economic Development of Russia* [A nonprofit szektor szerepe Oroszország gazdasági fejlődésében]. Moszkva.